

dostrzeganie takich aspektów misterium, które mogłyby umknąć przy czysto teologicznym, racjonalnym podejściu.

Książka pozostawia niedosyt. Jednak nie jest to niedosyt niespełnienia, a raczej pragnienia, które już nigdy nie zostanie ugasszone. Uważniejszy czytelnik spostrzeże, iż O'Collins „nie mówi wszystkiego”. Wskazuje na argumentację, podprowadza, przestrzega przed fałszywymi ścieżkami, ale pozwala czytelnikowi dochodzić do konkluzji niejako samodzielnie. Książka zatem angażuje, a tym samym sprawia, iż po niej pozostaje pragnienie pójścia dalej...

Ks. Grzegorz Strzelczyk

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 2005, t. 38, z. 1, s. 252–253

Joseph Doré, Bernard Lauret, Joseph Schmitt, *Christologie*, Paris 2003, 321 s.

Prezentowana książka stanowi samodzielną publikację chrystologii, która ukazała się wcześniej jako część podręcznika *Initiations à la pratique de la théologie*, a dokładniej stanowiła drugi tom jego trzeciego wydania (1988). Obecne wydanie zostało nieznacznie poszerzone oraz uaktualnione pod względem bibliograficznym przy współpracy Jacquesa Schlossera i Josepha Wolinskiego.

Praca składa się z trzech części: – pierwsza (s. 9–61, J. Schmitt) poświęcona jest genezie chrystologii apostoelskiej, – druga (s. 63–140, J. Doré) omawia chrystologię ojców Kościoła i pierwszych Soborów (do Jana Damasceńskiego), – trzecia (s. 142–315, B. Lauret) jest „chrystologią dogmatyczną”, a raczej próbą oryginalnej syntezy chrystologicznej. Każda z części wyposażona jest w rzetelną, uporządkowaną tematycznie bibliografię.

Część pierwszą otwiera wprowadzenie zwracające uwagę na błędność tezy o nardzinach „chrystologii” jako konsekwencji hellenizacji pierwotnego chrześcijaństwa i podkreślające ciągłość pomiędzy doświadczeniami przed i popaschalnymi wspólnoty uczniów Chrystusa. Następnie autor przechodzi do omówienia fundamentów chrystologii apostoelskiej, wychodząc od doświadczenia Paschy, które stało się dla Apostołów źródłem interpretacji posługiwania Jezusa. Schmitt omawia niektóre, dające się zrekonstruować, chrystologiczne aspekty tego posługiwania (autorytet Jezusa, Jego bliskość z Bogiem i synostwo oraz, jako dane „kontrowersyjne”, tytuły „Syn”, „Syn człowieczy” oraz motyw Chrystusa–Mądrości), po czym zwraca uwagę na rolę reinterpretacji niektórych elementów tradycji mesjańskiej i egzegezy żydowskiej w formowaniu się najwcześniejszej chrystologii. Tę część książki zamykają dwa rozdziały poświęcone próbie rekonstrukcji danych chrystologicznych wypracowanych w pierwotnych wspólnotach palestyńskich (tradycja przedpawłowa i przedlukaszowa).

Część druga składa się z trzech sekcji. Pierwsza, opierając się na kategorii świadectwa, zarysowuje zasadnicze czynniki rozwoju chrystologii, od uformowania się Nowego Testamentu po koniec epoki patrystycznej. Stanowi tym samym klucz do lektury drugiej sekcji, poświęconej syntetycznej historii chrystologii. Autor omawia trzy okresy: artykulacji świadectwa o Chrystusie (poprzez dwie pary kontrowersji:

gnostycyzm-doketyzm, monarchianizm-subordynacjonizm), poszukiwania syntezy (od schematów Logos-sarx i Logos-anthropos po Sobór Konstantynopolitański II) i nowego podejścia do problematyki chrystologicznej (Konstantynopol III i koniec epoki patrystycznej). Trzecia sekcja podejmuje refleksję nad niektórymi kwestiami związanymi z historycznym charakterem tradycji chrystologicznej. Doré rozważa problemy dotyczące racjonalnego charakteru refleksji nad misterium Chrystusa, niektóre implikacje instytucjonalnego (eklezyjalnego) charakteru doktryny chrystologicznej oraz zagadnienia hermeneutyczne, dotyczące współczesnej recepcji tradycji chrystologicznej.

Część trzecią otwiera obszernie wprowadzenie metodologiczne, w którym autor, ukazując najpierw niewystarczalność klasycznych modeli interpretacyjnych („odgórny” i „oddolny”), proponuje klucz „mesjański”, czy też „wypełniania się figur”, według którego podstawowy klucz hermeneutyczny wyznacza wydarzenie Paschy, a zrozumienie osoby i posłannictwa Jezusa dokonuje się poprzez odczytanie w perspektywie paschalnej sensu Jego słów i gestów w świetle oczekiwań mesjańskich, praktyk i instytucji żydowskich oraz w świetle życia pierwotnego Kościoła. Założenia te rozwinięte zostają w czterech rozdziałach. Pierwszy ukazuje centralność wydarzenia paschalnego w liturgii pierwszych wieków i w Piśmie. Rozdział drugi jest próbą releksji życia i posługiwania Jezusa w kluczu mesjańskim. Trzeci rozdział omawia wydarzenie Paschy, wychodząc od ostatniej wieczerzy, poprzez śmierć, zmartwychwstanie, wniebowstąpienie i pięćdziesiątnicę aż po paruzję. W rozdziale czwartym autor powraca do problemu chrystologii opartej na wcieleniu, zwracając uwagę, iż stanowi ono organiczną jedność z wydarzeniami paschalnymi, ukazując jedynie inne aspekty misterium Chrystusa. Trzecia część książki zamyka się rozważaniem trzech dodatkowych kwestii: znaczenia chrystologii dla chrześcijańskiej wizji Boga, chrystologii Soboru Nicejskiego i roli narracji (biblijnej) w chrystologii.

Nietrudno się zorientować, iż trzy części książki stanowią w istocie niezależne monografie. W konsekwencji nie brak powtórzeń, choć można je uznać do pewnego stopnia za komplementarne spojrzenia na różne aspekty tego samego zagadnienia. Niestety monografie nie w pełni się uzupełniają: historia chrystologii urywa się na okresie patrystycznym. Ostatnia część książki podejmuje tylko niektóre jej elementy z ostatnich dwóch wieków. Brak też systematyki chrystologicznej we właściwym sensie tego słowa – mimo tytułu *Chrytologia dogmatyczna* B. Lauret dystansuje się wyraźnie od zwykłego dogmatycznego podejścia. Mimo to trzeba przyznać, iż jego monografia jest najciekawszą częścią książki: ukazanie napięć pomiędzy figurami i ich wypełnieniem w Chrystusie pozwala lepiej uchwycić i ocenić niektóre aspekty Jego osoby i misji.

Ks. Grzegorz Strzelczyk